

La central nuclear de Txornòbil continua essent un problema, 25 anys després de la catàstrofe provocada per l'explosió d'un reactor. La comunitat internacional es gastarà 550 milions d'euros en un revestiment nou, però encara falta concretar com fer front al perill a llarg termini.

La sinistra herència de Txornòbil

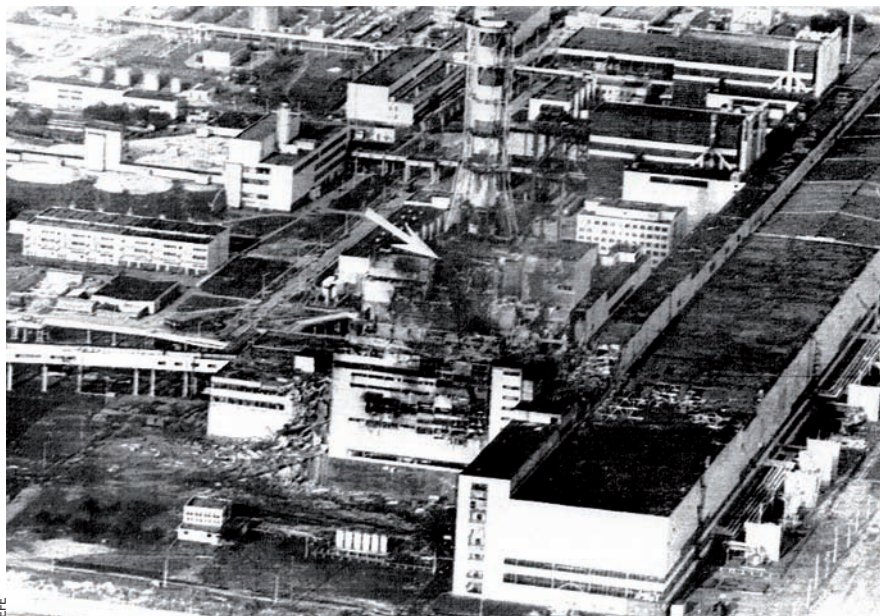
Una imatge de la central nuclear de Txornòbil tal com és a l'actualitat.

Ganja, una vella de 78 anys, és un dels últims habitants de Txornòbil (transliteració de la pronúncia ucraïnesa; en rus, *Txernòbil*). Es lliga un mocador blanc al cap i es pentina les celles de pèl dur i aspre amb una pinta. Aleshores ix de la seua cabana de fusta i camina amb passes menudes pel pati. La saba dolça que goteja d'un auró que hi ha darrere la

casa li proporciona “la força de l'ós i l'agilitat del conill”, afirma. “La radiació no m'espanta.” Tan sols un any després de la gran explosió del 1986 aquesta pagesa va tornar a la zona d'exclusió, perquè, senzillament, no volia abandonar Kupowate, el seu poble natal. “Vaig resar perquè Jesús em guiara i així no em descobriren els guàrdies”, explica Ganja. Com ella,

més de mil persones van tornar a casa il·legalment. Ara, però, la zona prohibida es va buidant. Només uns 300 habitants romanen en aquesta àrea de 4.300 quilòmetres quadrats, la majoria dels quals són majors i dèbils. Els habitants de Txornòbil desapareixen.

Al contrari que Ganja, a la resta del món li agradaria oblidar Txornòbil i els pobles del voltant; oblidar tots els

EEF Txornòbil l'any 1986, poc després de l'explosió.

problemes, els milers de quilòmetres quadrats de terreny contaminat, l'aigua d'infiltració radioactiva, el sarcòfag fet malbé, tots els errors del passat i la manca constant de finançament. Del 1997 ençà, la comunitat internacional ha lluitat en quatre conferències de donants per al futur de la zona contaminada. Abans del 25è aniversari de la catàstrofe, el dia 26 d'abril, els experts es van reunir a Kíev. Estant encara sota els efectes del desastre recent del Japó, la Unió Europea i els governs de 28 països han promès de facilitar 550 milions d'euros per a la construcció d'un sarcòfag de contenció nou. Això no obstant, encara calen 190 milions d'euros més per a la construcció del nou revestiment. Haurà de cobrir el sarcòfag antic, que van construir els soviètics el 1986 en només 200 dies.

Fins ara, els tècnics només han pogut evitar provisionalment l'esfondrament de les ruïnes erosionades. Si es produïra un enfonsament, un núvol de pols radioactiva s'estendria de nou sobre moltes regions. Realment aquests diners ajudaran a prevenir-ho? Abans ja s'havien promès 864 milions d'euros per a la construcció d'un nou sarcòfag –i s'ha gastat gran part d'aquests diners. El Ministeri de Medi alemany adverteix en un document sobre “els riscos considerables del projecte” i critica la falta de transparència en la utilització dels recursos. Però sobretot troba a faltar un esborrany de com

cal eliminar l'herència radioactiva que encara hi perdurà durant molts mil·lennis.

Un nou sarcòfag. La tasca en el sarcòfag nou no ha avançat gaire. Han assegurat les obres amb càmeres de vigilància i tres fileres de xarxa de filferro de punxes, “per por d'un atac terrorista”. Com explica el director del projecte, Víktor Salisezki, hi són prohibides tota mena de fotografies i enregistraments. Actualment, 500 treballadors del consorci internacional Novarka s'ocupen de preparar el terreny per a la cobertura planejada. Uns homes amb granota blanca claven un dels 396 pilars al terra contaminat, els fonaments de l'enorme construcció, aproximadament a 25 metres de profunditat. La nova cúpula serà de 105 metres d'alçada, 150 metres de llargada i 257,5 metres d'amplada. Només per a l'armadura els homes de Salisezki fan servir 18.000 tones d'acer; més que a la Torre Eiffel a París. La zona d'obres és a uns centenars de metres del reactor

El sarcòfag es podria acabar la tardor del 2015, deu anys més tard de la previsió inicial

que va causar l'accident per a protegir els treballadors de la radiació. Segons que espera el director del projecte, el sarcòfag podria estar acabat la tardor del 2015, deu anys després de la data prevista inicialment. Llavors el transportaran sobre uns carrils especials fins a cobrir el reactor. El trasllat de la construcció metàl·lica durarà dues setmanes.

“La nova cobertura tindrà una durada de cent anys”, explica Vladímir Rudko, de l'Institut Nacional de Seguretat Nuclear. I això, afegeix, no és gaire. Rudko, un home robust, ja va calcular una vegada un calendari per a un desmantellament complet de les ruïnes del reactor. “En primer lloc cal que desenvolupem les tècniques necessàries –afirma–; després ens calen uns 40 o 50 anys més per a assegurar-ho tot.” A més a més, ningú no sap on emmagatzemar els enderrocs de les ruïnes del reactor i les 30.000 tones de material combustible. A l'est d'Ucraïna, ric en mines i galeries, la població s'oposa a un cementeri nuclear. Per tant, Rudko preferiria que excavaren un pou d'un quilòmetre de profunditat a la zona d'exclusió.

A Rudko no li agraden les solucions provisionals; potser perquè ell mateix encara resideix en una. La seua oficina es troba a la segona planta d'una guarderia de Txornòbil, evacuada el 1986. L'entrada de l'edifici encara és decorada amb quadres policroms amb papallones. Allí s'amunteguen dades de mesurament de l'interior del sarcòfag. Gairebé ningú no coneix millor que Rudko les esquerdes i forats innombrables del revestiment, però també sap que el 40% de l'interior del reactor no ha estat examinat. Fins a quina profunditat ha penetrat la lava nuclear en els fonaments de formigó? Quin és el perill real que corren les aigües subterrànies? Ningú no sap les respostes. “Cal que desmuntem el reactor i l'eliminem, els ho devem als nostres néts”, diu Rudko. Amb tot, encara no hi ha cap pla, ni diners per a fer-ho. De manera que, ara per ara, s'han de limitar els danys amb mesures a curt termini.

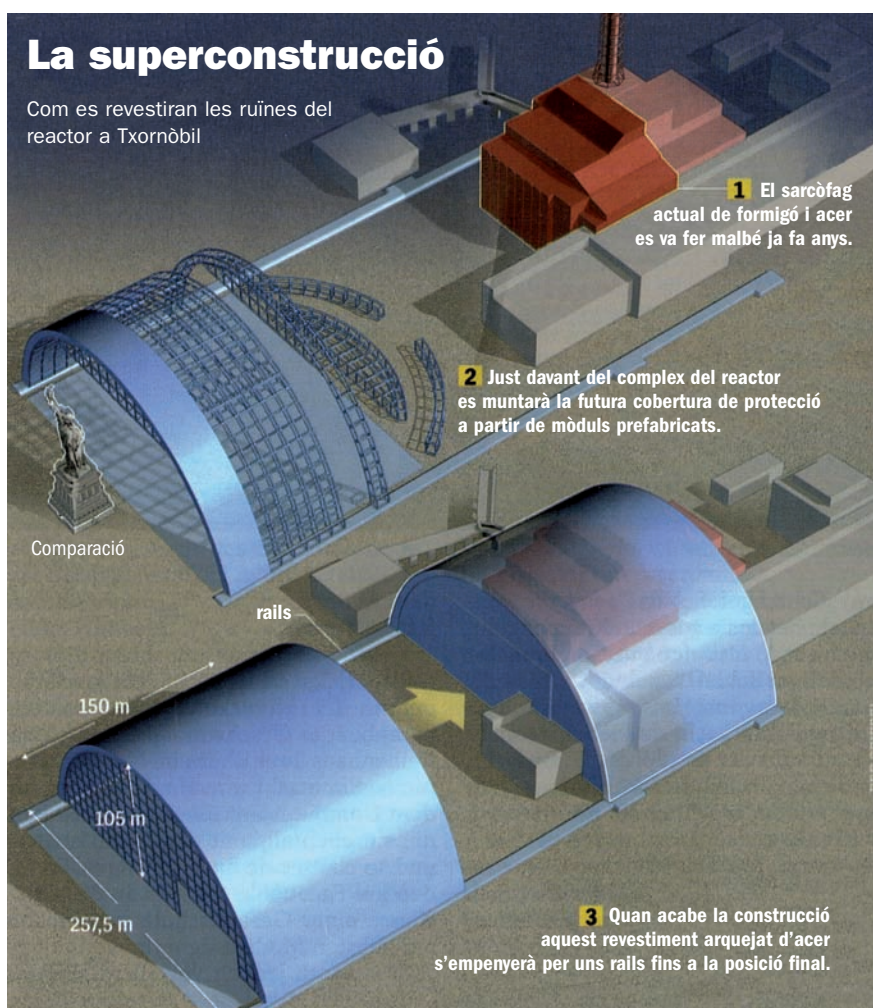
A l'estiu, perquè no s'estenga més la radioactivitat, els bombers fan guàrdia des de torres de vigilància elevades. Els incendis forestals podrien alliberar substàncies radioactives presents a les

El nepotisme amenaça d'eleva els costos

plantes i el sòl. El 1992, per exemple, un gran incendi va dispersar aerosols radioactius fins a Vïlnius, capital de Lituània, situada a gairebé 500 quilòmetres de distància. Si entren en contacte amb el cos humà, aquestes partícules menudes tenen efectes altament cancerígens. Un altre problema és el combustible nuclear dels reactors 1, 2 i 3 de Txornòbil, que van restar intactes. Fa anys que emmagatzemen aproximadament 20.000 elements combustibles contaminats en piscines d'aigua provisionals. Els experts en energia nuclear de Greenpeace a Rússia temen que aquest emmagatzematge en aigua siga un perill més gran que el de les ruïnes dels reactors.

Problemes des de l'inici. Si bé fins el 2003 el grup nuclear francès Areva va construir un nou complex d'emmagatzematge, durant el primer hivern ucraïnès el formigó ja va començar a fer-se malbé, de manera que es van haver de reblir les esquerdes amb matèries plàstiques. Tanmateix, això va causar pocs danys, perquè els pous d'emmagatzematge van resultar massa menuts per al combustible. Per això fa anys que aquestes construccions de formigó gris són buides, com un monument als cars errors de planificació de Txornòbil. Actualment, una empresa dels EUA ha de construir un magatzem provisional nou; els costos totals del projecte pugen a 300 milions de dòlars. "Malgastar la màxima quantitat de diners a Txornòbil s'ha convertit en una mena d'esport internacional", critica Vladímir Txuprov, expert nuclear de Greenpeace a Rússia.

El nepotisme amenaça d'encarir les obres. El Ministeri de Medi alemany adverteix que a vegades als països donants els resulta "difícil de comprendre l'augment dels costos", perquè les autoritats ucraïneses no ensenyen les cartes. I aleshores actuen sense autorització: l'any 2009, el control nuclear ucraïnès va passar per alt les objeccions dels experts occidentals i va

Gràfic: Der Spiegel

aprovar un cementeri nuclear per a residus poc i mitjanament radioactius. A més a més, també queda per resoldre la qüestió de l'aigua: cada mes cal bombar 300.000 litres d'aigua contaminada fora de la planta. En part, són precipitacions que penetren en el sarcòfag a través d'esquerdes i forats, i en part són aigües subterrànies, el nivell de les quals ha estat elevat artificialment fins al del dipòsit d'aigües de refrigeració de 22 quilòmetres quadrats.

Han confiat a Aleksandr Antropov, de 53 anys, un veterà de Txornòbil, la tasca de bombar aquest dipòsit d'aigua. Antropov va treballar tres anys a la central nuclear i, fins el dia de la catàstrofe, va viure en una construcció

de plaques en una població de treballadors, Pripjat, al "carrer dels herois de Stalingrad". Ara li preocupa que la radioactivitat pugui arribar al riu Pripjat. "Cal fer baixar el nivell de les aigües, si no hi ha l'amenaça que el cesi-137 i l'estronci-90 es filtren a les aigües subterrànies", adverteix. A través del Pripjat, la contaminació podria arribar al riu Dnièper, al nord de Kíev. Aquest riu és la reserva d'aigua potable de la capital, situada a 90 quilòmetres.

Un grup de turistes de Txornòbil recorre els carrers de la ciutat abandonada de Pripjat, completament coberts d'arbres. El guia de l'agència Txornòbil-Interinform aconsella als seus protegits que no s'allunyien del grup. Però la seua preocupació no és la radiació, sinó els animals carnívors que caminen entre les ruïnes: "L'home va abandonar la ciutat. Pripjat és ara territori d'òssos i llops."

Cada mes bomben 300.000 litres d'aigua de la planta

Benjamin Bidder
Traducció de Blanca Juan